

Останнім часом здобуває популярність у бізнесі та освіті нова стратегія , яка дістала назву управління розмаїттям. Якщо політика позитивних дій, антидискримінаційна політика і гендерний мейнстрімінг є державними (макрорівневими) стратегіями, то управління розмаїттям — це внутрішня політика окремих підприємств, університетів, компаній, брендів, яка суттєво доповнює державну гендерну політику на мікрорівні. Управління розмаїттям поширюється і на академічні кола, насамперед на університети, і сприяє залученню до освіти людей різного походження, етнічності, а також людей з обмеженими можливостями.

Українське суспільство не залишилось осторонь загальноєвропейської і світової тенденції у впровадженні політики, спрямованої на подолання гендерної нерівності. Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, який розробляли протягом 2004-2005 років, набув чинності з 1 січня 2006 року. Його прийняття стало епохальною подією. Однак формальні заходи, на жаль, не створили умов для формування механізмів, необхідних для впровадження гендерної компоненти в інші сфери законодавства і політичного життя. Спроби ввести квоти для жінок на виборах у парламент не дали позитивних результатів. Це пояснюється низькою політичною активністю українських жінок. Більшість із них і досі знаходяться у полоні патріархальної культури, яку вони вважають природньою і закономірною. Тому пріоритетні місця у всіх сферах суспільства займають чоловіки. Отже, гендерну нерівність в Україні необхідно долати не тільки державними зусиллями, а й шляхом формування гендерної свідомості і гендерної культури як у чоловіків, так і у жінок.

Список використаних джерел

1. Антология гендерной теории / Сост. и коммент. Е. Гаповой, А. Усмановой ; пер. с англ. Е. Мельниковой. – Минск : Пропилеи, 2000.
2. Ключко О. Методология гендерных исследований: современное состояние и актуальные вопросы. – Саранск : Тип. «Рузальские печатники», 2008.
3. Марценюк Т.О. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. – К. : Основи, 2017.

*Гуга Зорина Іванівна, аспірантка КНУБА,
викладач Відокремленого структурного підрозділу
Київського індустріального коледжу КНУБА*

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З ПРОБЛЕМ ГЕНДЕРУ

Серед визнаних на світовому рівні найбільш ефективних інструментів забезпечення гендерної рівності центральне місце посідають так звані «тимчасові спеціальні заходи» або «позитивні дії», серед яких можуть бути і гендерні квоти. [1, с. 4].

Вперше такі норми були запроваджені в 1970-х роках деякими соціал-демократичними партіями Західної Європи. У скандинавських країнах, де добровільні квоти з'явилися завдяки зусиллям місцевого жіночого руху, один з найвищих показників частки жінок-парламентаріїв у Європі. [2, с. 2].

Гендерні квоти- спосіб забезпечення представництва жінок у владних структурах, відповідно до якого правовим чином відводиться певна частина депутатських місць у парламенті для обрання жінок депутатами. Гендерні квоти взагалі можуть встановлюватися для обох статей. [3, с. 80].

Гендерні квоти передбачають збільшення жіночого представництва на виборних посадах. Головною метою гендерного квотування є подолання історичної несправедливості: ізоляції жінки від участі в політичному житті; залучення жінок до прийняття політичних рішень; гарантування участі жінок у представницьких органах влади. Гендерна рівновага в демократичному суспільстві має бути предметом турботи всіх виборців, політичних і державних структур, громадськості. [3, с. 81].

Найвищий відсоток жінок у парламенті серед європейських країн у Швеції – 43,6%. В цілому добровільні партійні квоти мають трохи більше половини країн – членів Євросоюзу. У 2013 році в Україні була встановлена гендерна квота, що закріплює за жінками 30% місць у виборчих списках партій, проте на останніх парламентських виборах норма не дала ефекту – вона стосувалася виборчих списків. Квоти на мажоритарні округи зовсім не встановлювалися. [1, с. 32].

Визначають два типи квотування: 1. Квоти, запроваджені політичними партіями, тобто це встановлення розподілу місць між чоловіками та жінками у списках самої партії. 2. Квоти, що запроваджується законом, які мають на меті справити вплив на результат виборів, причому вони є обов'язковими для всіх політичних партій, що забезпечує процес обрання до парламенту жінок різної політичної орієнтації. Фактично, законодавчо введена квота визначає відсоток місць, які мають посісти жінки в парламенті. [1, с. 34].

Введення гендерних квот – явище тимчасове, засіб забезпечення рівних можливостей. Вони спрямовані на виправлення гендерних перекосів у владі. Із розвитком гендерної культури жінок і чоловіків, із утвердженням їхніх рівних прав і можливостей у різних життєвих сферах потреба в гендерних квотах об'єктивно відпадає. У сучасних умовах гендерні квоти – це вид позитивної дискримінації. [3, с. 81].

Законодавчо закріплені квоти існують, наприклад, в таких державах, як Аргентина, Бельгія, Народна Демократична Республіка Корея, Непал та Філіппінська республіка, де законом визначено, що в національному парламенті має бути певний представлений відсоток жінок.

Слід, однак, зазначити, в жодній із цих країн квота не відповідає пропорції жінок у складі населення. У Бельгії в 1994 р. було запроваджено закон, який забезпечує поступове збільшення місць для жінок у парламенті. В 1996 р. партійні списки могли мати не більше, ніж три чверті кандидатів однієї статі, а з 1999 р. – дві третини. Український Парламент відмовився від

запровадження квот як у Законі «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», так і в запропонованих змінах до Закону «Про вибори народних депутатів України» та «Про політичні партії». З точки зору ефективності механізмів квотування необхідно відзначити, що не в усіх країнах введення квот забезпечило однакове збільшення представництва жінок. [1, с. 33].

Головним чинником, що обумовлює успішність застосування законодавчо закріплених положень про квотування, є детально розроблені і зведені в ранг обов'язкових для виконання норми, а також встановлення санкцій до суб'єктів, які ухиляються від дотримання цих норм (в Аргентині партії, що не дотримались квот у виборчому списку, знімають із перегонів; у Франції держава фінансово заохочує введення квот у політичних партіях). [1, с. 34].

У Договорі реформування або Лісабонській угоді, яка відбулася 13 грудня 2007 року, до тематики гендерної рівності визначено в статті 1а “Союз базується на повазі до гідності людської особи, свободи, демократії, рівності, верховенства права, поваги до прав людини та національних меншин. Ці спільні для всіх держав-членів цінності реалізуються в суспільстві, яке ґрунтується на плюралізмі, недискримінації, толерантності, справедливості, солідарності та рівності чоловіків і жінок”, і зобов'язується їх дотримуватись, може подати заявку про її прийняття в члени Союзу” [4, с. 10].

Лісабонська угода лише доповнює й уточнює вже існуючі правові акти – Римський договір 1957 р., і Маастрихтський 1992 р. Таким чином в статті 5 додається зміст про подолання торгівлею людьми, зокрема жінками і дітьми. [4, с.10]. Така особливість політики Європейського Союзу щодо протидії торгівлі людьми полягає в тому, що головна увага цього інтеграційного об'єднання зосереджена насамперед на забезпеченні дотримання прав людини жертв цього явища, створення умов їх реінтеграції та соціалізації, а це, у свою чергу сприятиме покращенню притягнення до відповідальності винних осіб. [5, с. 144].

Зокрема в статті 63 та 69 прописуються ідеї про подолання насильства у сім'ї. [4, с. 62]. Жінки, які боролися за свої права, виходили на вулиці зі слоганами “Особисте – це політичне”. Вони мали на увазі також і насильство в сім'ї, у приватній сфері, яка мало регулювалася державою. Інші групи жінок виступали проти примусових шлюбів або так званого “жіночого обрізання” (практики, які донині трапляються у країнах Африки чи Азії). Тому однією з найбільш поширених форм гендерного насильства вважається так зване домашнє насильство (domestic violence) або “насильство в сім'ї”.

Насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина й наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. Під гендерним насильством (gender-based violence) мається на увазі насильство, яке чинять здебільшого чоловіки проти переважно жінок. Оскільки агресивної поведінки

очікують саме від чоловіків, то вони – група, яка чинить насильство будь-якого типу і яка так само страждає від насильства (у війнах, розбоях, вуличному насильстві тощо). Тобто, передусім чоловіки є як агресорами, так і жертвами насильницької поведінки. [7, с. 13].

Удосконалення правового становища жінок, утвердження гендерної рівноваги та формування фактичного гендерного балансу є важливим аспектом суспільного розвитку для держав-членів Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Христова Г. О., Кочемировська О. О. Позитивні дії в механізмі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: міжнародний досвід та українські перспективи. – Харків: Райдер, 2010. – 200 с.

2. Гендерна рівність і доля жінок в парламентах світу. Тамара Марценюк. Київ: 2015. – 5 с.

3. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. – 336 с.

4. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community // Official Journal of the European Union. Series C. – 2007. – Vol. 50. – № 306. – 271 p.

5. Святун О. В. Діяльність Європейського Союзу щодо протидії сучасним формам рабства. // Європейське право № 1–2/2013. – 145 с.

6. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – 536 С.

7. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству [Монографія] / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка, В. В. Муранова та ін. / За заг. ред. А. О. Галай. — К.: КНТ, 2014. — 160 с.